

Civilutskottets betänkande

2024/25:CU5

Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i konsumentkreditlagen.

Syftet med lagändringarna är att motverka riskfylld kreditgivning och att enskilda blir överskuldssatta genom att beviljas lån som de inte kan betala tillbaka. Lagändringarna innebär att de regler som i dag endast gäller för högkostnadskrediter, bl.a. ränte- och kostnadstak, ska utvidgas till att gälla flertalet konsumentkrediter. Räntetaket sänks från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2025.

Vidare föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av flera motionsyrkanden. Enligt utskottet bör regeringen vidta nödvändiga åtgärder för att ett system för register över skuld- och kreditinformation ska kunna inrättas.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer (S, M, V, C, KD, MP, L). I en av reservationerna (S, V, C, MP) föreslås att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om avräkningsordningen vid utmätning.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:17 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning

Nio yrkanden i följdmotioner.

15 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

 Ärendet och dess beredning.....5

 Bakgrund5

Utskottets överväganden.....7

 Regeringens lagförslag7

 Kostnadstakets omfattning m.m.10

 Avräkningsordningen vid utmätning13

 Ett skuld- och kreditregister15

 Utvärdering av räntetaket19

Reservationer21

 1. Avräkningsordningen vid utmätning, punkt 3 (S, V, C, MP)21

 2. Ett skuld- och kreditregister, punkt 4 (M, KD, L)22

 3. Utvärdering av räntetaket, punkt 5 (C).....23

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....24

 Propositionen24

 Följdmotionerna24

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2525

Bilaga 2

Regeringens lagförslag27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:17 och avslår motion 2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 12 och 13.

2. Kostnadstakets omfattning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 7 och

2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2.

3. Avräkningsordningen vid utmätning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkande 9,

2024/25:1264 av Dzenan Cisija och Mattias Jonsson (båda S),

2024/25:2548 av Boriana Åberg (M) yrkande 2,

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 14,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 8,

2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2024/25:3225 av Katarina Luhr (MP) yrkande 2.

Reservation 1 (S, V, C, MP)

4. Ett skuld- och kreditregister

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett system för register över skuld- och kreditinformation och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 2,

2024/25:1258 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Stenlöf (båda S),

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 6,

2024/25:3190 av Niklas Karlsson m.fl. (S) yrkande 10,

2024/25:3196 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5,

2024/25:3222 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD),

2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3,

2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3225 av Katarina Luhr (MP) yrkande 1.

Reservation 2 (M, KD, L)

5. Utvärdering av rëntetaket

Riksdagen avslår motion

2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 3 (C)

Stockholm den 21 november 2024

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP), Gulan Avci (L), Mats Hellhoff (SD), Markus Kallifatides (S), Jennie Wernäng (M) och Åsa Hartzell (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:17 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner med sammanlagt nio yrkanden har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även tio motioner med femton yrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Bakgrund

Problemen med riskfylld kreditgivning och överskuldsättning har varit uppmärksammade under en längre tid. Under årens lopp har flera åtgärder vidtagits för att stärka konsumentskyddet och motverka problemen på konsumentkreditmarknaden. År 2018 infördes särskilda regler i konsumentkreditlagen (2010:1846) för högkostnadskrediter, bl.a. ränte- och kostnadstak, i syfte att åstadkomma rimligare villkor för sådana krediter och att färre konsumenter skulle riskera att hamna i överskuldsättning på grund av dessa lån (prop. 2017/18:72, bet. 2017/18:CU20, rskr. 2017/18:262). En högkostnadskredit är en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit (2 §). Räntetaket innebär att en högkostnadskredit inte får ha en kreditränta eller dröjsmålsränta som är mer än 40 procentenheter högre än den vid varje tid gällande referensräntan (19 a § första stycket). En konsument som är i dröjsmål med betalning av en högkostnadskredit är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta (19 a § andra stycket). Kostnadstaket innebär att kostnaderna för krediten inte får överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av krediten som konsumenten har gjort (19 b § första stycket). Med kostnader avses kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. (19 b § andra stycket). För högkostnadskrediter gäller, utöver ränte- och kostnadstak, även vissa begränsningar av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit (36 a §). I samband med ränte- och kostnadstaken infördes även en skyldighet för

kreditgivare att vid marknadsföring av högkostnadskrediter lämna en särskild upplysning (7 b §).

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att bl.a. ränte- och kostnadstaken i konsumentkreditlagen ska utvidgas till att gälla flertalet konsumentkrediter och att räntetaket sänks från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta. Vidare avslår riksdagen två motionsyrkanden som får anses tillgodosedda genom lagförslaget.

Propositionen

Inledning

I propositionen föreslår regeringen ändringar i konsumentkreditlagen i syfte att motverka riskfylld kreditgivning och att enskilda blir överskuldssatta genom att beviljas lån som de inte kan betala tillbaka.

Regeringen gör i propositionen bedömningen att konsumentskyddet på marknaden för konsumentkrediter behöver stärkas. Regeringen anför bl.a. att överskuldssättning är ett allvarligt problem som drabbar många människor men även samhället i stort. Konsumentkreditmarknaden och det stora utbudet av krediter innebär i sig risker för överskuldssättning. Under de senaste åren har konsumtionskrediterna vuxit i snabb takt, och privatpersoners skulder hos Kronofogdemyndigheten har ökat. Utvecklingen är sådan att åtgärder behöver vidtas för att stärka konsumentskyddet på området och åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter.

Lagförslaget innebär i huvudsak följande.

Ett sänkt och utvidgat räntetak

Regeringen föreslår att bestämmelserna om räntetak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter. Detsamma gäller begränsningen för kreditgivare att ta ut ersättning med anledning av dröjsmål med betalningen.

Vidare ska räntetaket sänkas från 40 till 20 procentenheter utöver den vid varje tid gällande referensräntan.

Regeringen anser att en sänkning av det nuvarande räntetaket är en motiverad och ändamålsenlig åtgärd för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Den föreslagna nivån på räntetaket bedöms åstadkomma både att utlåningen till de mest ekonomiskt utsatta konsumenterna påverkas och blir mer restriktiv, och att det fortfarande finns

ett tillräckligt stort utrymme för kreditgivarna att vid prissättningen av krediterna ta hänsyn till sina risker och omständigheterna i det enskilda fallet.

I likhet med utredningen¹ och flertalet remissinstanser, anser regeringen att tillämpningsområdet för räntetaket bör vara brett för att syftet med räntetaket ska uppnås. Regeringen föreslår att räntetaket, i enlighet med utredningens förslag, utvidgas till att omfatta samtliga krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter och att tillämpningsområdet för förbudet att ta ut annan form av ersättning än dröjsmålsränta vid konsumentens dröjsmål utvidgas på motsvarande sätt (annars skulle kreditgivare kunna kringgå räntetaket för dröjsmålsränta genom att ta ut avgifter).

Skärpta regler om kostnadstak

Regeringen anför bl.a. att eftersom kostnadstaket utgör ett komplement till räntetaket framstår det som ändamålsenligt att även utvidga kostnadstaket för att upprätthålla ett adekvat konsumentskydd på området. En utvidgning av kostnadstaket innebär ett förstärkt konsumentskydd mot riskfyllda krediter med långa löptider och växande kostnader vid betalningsdröjsmål genom att skyddsreglerna tillämpas i fler fall än i dag. Ett utvidgat kostnadstak kan även bidra till att minimera risken för att kreditgivare styr om sitt produktutbud för att inte omfattas av kostnadstaket.

Regeringen föreslår att bestämmelserna om kostnadstak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter, kontokrediter som huvudsakligen avser kreditköp och krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av prisbasbeloppet. Det utvidgade kostnadstaket ska omfatta samma kostnader som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

Regeringen föreslår ingen ändring av nivån på kostnadstaket. Det innebär att kostnaderna för krediten maximalt ska få motsvara kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av krediten som konsumenten har gjort.

Regeringen anser vidare att ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter är motiverat, eftersom det allmänna kostnadstaket inte utgör ett tillräckligt skydd mot att en sänkt ränta kompenseras genom höjda avgifter när det gäller mindre krediter med korta löptider som inte når upp till kostnadstaket genom räntor och andra avgifter. Regeringen föreslår ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter som innebär att sådana avgifter inte får överstiga en procent av prisbasbeloppet. Det ska gälla för alla krediter utom bostadskrediter.

¹ Överskuldsettningsutredningen. Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsettningsutredning (SOU 2023:38).

Begränsning av möjligheten att förlänga löptiden

Upprepade förlängningar av löptiden för en kredit kan innebära att konsumenten riskerar att hamna i en långvarig skuldsituation och betala höga kostnader utan att samtidigt betala av på lånet och därmed avveckla sin skuld. För att upprätthålla och stärka konsumentskyddet föreslår regeringen att tillämpningsområdet för bestämmelserna om begränsning av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit utvidgas till att omfatta fler krediter än högkostnadskrediter. Regleringen ska omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen med undantag för bostadskrediter.

En särskild upplysning vid marknadsföring av kreditavtal

Regeringen föreslår att bestämmelserna om att näringsidkaren ska lämna en särskild upplysning vid marknadsföring ska utvidgas till att omfatta alla kreditavtal enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter och räntefria krediter. Upplysningen ska innehålla information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska dessutom, liksom i dag, innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Definitionen av begreppet högkostnadskredit i konsumentkreditlagen bör tas bort

De förslag som lämnas i propositionen innebär att regler som i dag bara gäller för högkostnadskrediter får ett utvidgat tillämpningsområde och att begreppet högkostnadskredit utmönstras ur regleringen. Till följd av detta fyller definitionen av begreppet högkostnadskredit i 2 § konsumentkreditlagen inte längre någon funktion, och regeringen föreslår därför att definitionen tas bort.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2025.

Det ska i en övergångsbestämmelse klargöras att lagändringen i fråga om ränte- och kostnadstak samt begränsningen att förlänga löptiden för ett kreditavtal inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Motion från allmänna motionstiden

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 12 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att sänka räntetaket för högkostnadskrediter till 20 procentenheter. Motionärerna anser att det nuvarande räntetaket är för högt och används av oseriösa aktörer. Motionärerna anför att ett sådant förslag om en sänkning av räntetaket också finns i utredningsbetänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning (SOU 2023:38) och därför bör genomföras skyndsamt. Motionärerna föreslår även

ett tillkännagivande om ett avgiftstak för konsumentkrediter för att förhindra att räntetaket kan kringgås (yrkande 13).

Utskottets ställningstagande

Överskuldssättningen är ett stort samhällsproblem, och de senaste åren har det skett en kraftig ökning av konsumtionskrediter. Utskottet välkomnar därför propositionen.

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Lagförslaget bör därför antas av de skäl som anförs i propositionen.

Utskottet anser vidare att motionsyrkandena är tillgodosedda genom lagförslaget. Yrkandena bör därför avslås.

Utskottet övergår nu till att behandla motionsyrkanden med förslag om tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslaget.

Kostnadstakets omfattning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kostnadstakets omfattning m.m. Utskottet hänvisar till propositionen.

Överskuldssättningsutredningens förslag

I Överskuldssättningsutredningens betänkande Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning (SOU 2023:38) lämnades ett förslag med följande innebörd.

Det nuvarande kostnadstaket ska utvidgas till att omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen, med vissa undantag. Taket ska kallas för ett absolut kostnadstak. Bostadskrediter, kontokrediter och mindre krediter som avser kreditköp ska undantas det absoluta kostnadstaket. Det absoluta kostnadstaket ska utformas på samma sätt som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kostnaderna får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet. Kostnadstaket ska omfatta kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. Utredningen lyfte i sammanhanget även bl.a. frågan om kostnadstakets förhållande till samlingslånen.

Propositionen

Som framgår ovan föreslår regeringen att bestämmelserna om kostnadstak får ett utvidgat tillämpningsområde. Taket ska omfatta samtliga krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter, kontokrediter som huvudsakligen avser kreditköp och krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp som gällde när kreditavtalet

ingicks. Det utvidgade kostnadstaket ska omfatta samma kostnader som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

Till skillnad mot Överskudsättningsutredningen föreslår regeringen alltså att kontokrediter på samma sätt som i dag ska omfattas av kostnadstaket med undantag för sådana krediter som huvudsakligen avser kreditköp.

Som skäl för att kontokrediter bör omfattas av det utvidgade kostnadstaket anför regeringen följande (prop. s. 23 f.):

Det nuvarande kostnadstaket är tillämpligt även för en kontokredit som utgör en högkostnadskredit och som inte huvudsakligen avser kreditköp. Med en kontokredit avses ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme (2 § konsumentkreditlagen). För en högkostnadskredit som utgör en kontokredit beräknas kostnadstaket utifrån varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet (19 b § första stycket konsumentkreditlagen). Att kontokrediter skulle omfattas av kostnadstaket motiverades med att det annars skulle bli enkelt för kreditgivarna att kringgå regleringen och att åtgärden i praktiken inte skulle medföra något stärkt konsumentskydd om de inte omfattades (prop. 2017/18:72 s. 29).

Utredningen föreslår att kontokrediter, till skillnad från i dag, helt ska undantas från kostnadstaket. Enligt utredningen finns det med hänsyn till kontokrediternas speciella konstruktion flera praktiska svårigheter med att tillämpa ett kostnadstak. De praktiska tillämpningssvårigheter som utredningen pekar på handlar till att börja med om mot vilket belopp kostnadstaket ska beräknas – på hela det beviljade kreditutrymmet eller varje enskilt utnyttjande av krediten. Om kostnadstaket ska avse varje enskilt utnyttjande, blir en följdfråga hur kreditgivarna ska avräkna det inbetalade beloppet mot bakgrund av att avräkning i dag många gånger sker på det totala utestående beloppet utan att de enskilda utnyttjandena särskiljs. Ytterligare ett problem som utredningen tar upp är hur avgifter och övriga kostnader som inte är hänförliga till det enskilda utnyttjandet, t.ex. årsavgifter, ska beräknas i förhållande till ett kostnadstak. Några remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *Swedish FinTech Association*, understryker att kostnadstaket inte bör omfatta kontokrediter av de skäl som utredningen tar upp.

Konsumentverket anser å andra sidan att kontokrediter bör omfattas av kostnadstaket, om inte mycket starka skäl talar emot det. Myndigheten framhåller att kontokrediter omfattas av det nuvarande kostnadstaket, och anser att ett undantag skapar utrymme och incitament för kreditgivare att anpassa sitt utbud och erbjuda produkter som är undantagna från kostnadstaket. Enligt Konsumentverket kan det föreslagna undantaget förmodas leda till en utveckling där kreditgivare i ökad omfattning erbjuder kontokrediter för att undgå kostnadstaket och en risk för att konsumenter som bedöms vara betalningssvaga erbjuds kontokrediter framför andra kredittyper. Detta skulle medföra fortsatta risker för problematisk skuldsättning.

Regeringen delar de farhågor som Konsumentverket ger uttryck för och som även kom till uttryck när det nuvarande kostnadstaket infördes och ledde till att kontokrediter inte undantogs från kostnadstaket. Även utredningen tar upp risken för att vissa kreditgivare anpassar sina kreditprodukter så att de inte omfattas av kostnadstaket. Regeringen konstaterar att samma praktiska svårigheter som utredningen nu tar upp som skäl mot att låta kontokrediter omfattas av kostnadstaket lyftes och bemöttes i samband med att nuvarande kostnadstak infördes (prop. 2017/18:72 s. 29–31). Enligt regeringen har det inte framkommit

tillräckliga skäl att frånga de bedömningar som då gjordes, oaktat att kostnadstaket nu föreslås få ett utvidgat tillämpningsområde. Att helt undanta kontokrediter skulle riskera att öppna upp för ett kringgående av den konsumentskyddande regleringen genom att kreditgivare som i dag lämnar konsumenter lån i stället tillhandahåller ett kreditutrymme med motsvarande belopp som konsumenten kan disponera över genom att själv göra uttag eller överföringar. Med en sådan utveckling skulle syftet med ett kostnadstak urholkas. Regeringen anser därför att kontokrediter bör omfattas av kostnadstaket på samma sätt som i dag, dvs. med undantag för sådana krediter som huvudsakligen avser kreditköp. De svårigheter som kan komma att uppstå vid tillämpningen av kostnadstaket får hanteras utifrån de vägledande uttalanden som lagstiftaren gjorde i samband med att nuvarande kostnadstak infördes.

När det gäller samlingslånen anför regeringen följande i propositionen (s. 25 f.):

Några remissinstanser, bl.a. *Skuldra AB* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, tar upp risken för att effekterna med ett kostnadstak kan gå förlorade när konsumenten tecknar ett s.k. samlingslån och efterfrågar lagstiftningsåtgärder eller att särskilda tillsynsåtgärder övervägs. Enligt *Umeå universitet (Juridiska institutionen)* finns det risk för att samlingslån kommer att marknadsföras specifikt mot konsumenter med krediter som närmar sig kostnadstaket. Utredningen, som inte lämnar några förslag i denna fråga, hänvisar till kravet på god kreditgivningssed. För att uppfylla det kravet är det enligt utredningen rimligt att en kreditgivare eller kreditförmedlare som erbjuder en konsument ett samlingslån är skyldig att informera konsumenten om när en befintlig kredit har kostnader som närmar sig kostnadstaket. Regeringen konstaterar att frågan får hanteras i rättstillämpningen.

Följdmotionen

Jennie Nilsson m.fl. (S) anför i kommittémotion 2024/25:3224 att de ställer sig bakom Överskuldsettingsutredningens förslag om att det nuvarande kostnadstaket ska utvidgas till att omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen med vissa undantag. Motionärerna pekar också på att s.k. samlingslån är ett problem i sammanhanget och anför att frågan om en särskild tillsyn när det gäller kreditgivning av sådana lån bör utredas vidare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 2).

Motion från allmänna motionstiden

Samma motionärer som i motion 2024/25:3224 lämnar även ett motsvarande förslag om omfattningen av kostnadstaket i kommittémotion 2024/25:3074 yrkande 7.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens lagförslag som bl.a. innebär att bestämmelserna om kostnadstak får ett utvidgat

tillämpningsområde. Att helt undanta kontokrediter, som Överskultsättningsutredningen föreslog, skulle enligt regeringen riskera att öppna upp för ett kringgående av den konsumentskyddande regleringen genom att kreditgivare som i dag lämnar konsumenter lån i stället tillhandahåller ett kreditutrymme med motsvarande belopp, vilket skulle kunna urholka syftet med ett kostnadstak. Utskottet delar denna uppfattning. Som regeringen anför får de svårigheter som kan komma att uppstå vid tillämpningen av kostnadstaket hanteras utifrån de vägledande uttalanden som lagstiftaren gjorde i samband med att nuvarande kostnadstak infördes. Frågan om effekterna av kostnadstaket i förhållande till samlingslånen får, som regeringen konstaterar i propositionen, hanteras i rättstillämpningen.

Mot denna bakgrund bör motionsyrkandena avslås.

Avräkningsordningen vid utmätning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att avräkningsordningen vid utmätning ska ändras. Utskottet hänvisar till regeringens bedömning i propositionen.

Jämför reservation 1 (S, V, C, MP).

Bakgrund

Utsökningsbalken innehåller bestämmelser som reglerar hur Kronofogdemyndigheten ska avräkna de medel som kommer in genom utmätning. Enligt 13 kap. 13 § första stycket utsökningsbalken ska medel som tillkommer en borgenär genom utmätning avräknas mot ränta och annan biförpliktelse före kapitalbeloppet. Borgenären har dock möjlighet att begära att avräkningen görs på ett annat sätt.

Överskultsättningsutredningen har föreslagit att det ska införas en ny huvudregel för hur avräkningen av inkomst medel ska göras. Enligt förslaget ska avräkning först ske på kapitalbeloppet och därefter på ränta och annan biförpliktelse, om inte borgenären begär en annan ordning.

Propositionen

Regeringen bedömer att huvudregeln för avräkningsordningen vid utmätning inte bör ändras.

Som skäl för sin bedömning anför regeringen följande (prop. s. 30):

Flertalet remissinstanser påpekar att förslaget om en omkastad huvudregel kan förväntas bli verkningslöst eftersom de flesta borgenärer sannolikt kommer att välja den avräkningsordning som gäller i dag. Regeringen delar den bedömningen. En omkastad avräkningsordning riskerar att leda till ökad administration och kostnader för Kronofogdemyndigheten, utan att medföra någon större nytta för konsumenter. Även om utredningens

förslag i praktiken inte innebär något större avsteg från gällande ordning i och med att borgenärer fortsatt kan välja avräkningsordning, är frågan komplex. Som *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* framhåller överensstämmer nuvarande ordning i fråga om avräkning vid utmätning med den civilrättsliga ordning som gäller i fråga om avräkning vid frivillig betalning enligt 9 kap. 5 § handelsbalken. Enligt regeringen bör en ändring av avräkningsordningen vid utmätning inte göras utan en mer genomgripande analys. Regeringen går därför inte vidare med förslaget om en ändrad huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning. I sammanhanget vill regeringen framhålla att det utvidgade kostnadstak som nu föreslås är en åtgärd som på ett effektivt sätt motverkar växande skulder.

Följdmotionerna

I kommittémotion 2024/25:3224 anser Jennie Nilsson m.fl. (S) att en ändrad avräkningsordning enligt vilken medel som kommer in genom utmätning i första hand ska avräknas mot fordrans kapitalbelopp och därefter mot ränta och andra biförpliktelser – utan möjlighet för borgenären att påverka ordningen – skulle skapa bättre förutsättningar för skuldsatta att kunna betala sin skuld när det finns en viss betalningsförmåga. En ändrad avräkningsordning skulle bättre kunna hjälpa skuldsatta och överskuldsatta personer att ta sig ur sin skuldsituation. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

I kommittémotion 2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om en ny huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning. Motionärerna anser att det är beklagligt att regeringen inte väljer att gå vidare med Överskulsättningsutredningens förslag om en ny huvudregel för avräkningsordningen. Enligt motionärerna är bedömningen att den faktiska effekten kan bli begränsad då den nya huvudregeln inte skulle bli obligatorisk inte argument nog för att avvisa förslaget. Det är snarare ett argument för att den nya avräkningsordningen skulle bli just obligatorisk.

I kommittémotion 2024/25:3225 yrkande 2 föreslår Katarina Luhr (MP) ett tillkännagivande om att huvudregeln för avräkningsordningen vid utmätning ska ändras enligt Överskulsättningsutredningens förslag. Motionären anser att förslaget är något som kan underlätta för den skuldsatta.

Motioner från allmänna motionstiden

Ett förslag om en ändrad avräkningsordning vid utmätning lämnas också av Jennie Nilsson m.fl. (S) i kommittémotion 2024/25:3074 yrkande 8.

I kommittémotion 2024/25:195 yrkande 9 föreslår Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att avräkningsreglerna hos Kronofogden för skuldsatta ändras så att kapitalskulden betalas före kostnads- och ränteskulder. På detta sätt kan låntagaren snabbare bli skuldfri och skulden minska även om den skuldsatta bara kan betala ett litet månadsbelopp och det blir mindre attraktivt för långivarna att ta stora risker i sin verksamhet.

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 14 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att ändra betalningsordningen för skulder hos Kronofogden så att kapitalbeloppet betalas först och därefter förfallen ränta.

I motion 2024/25:1264 föreslår Dzenan Cisija och Mattias Jonsson (båda S) ett tillkännagivande om att ändra företrädesordningen vid reglering av E-målsskulder så att kapitalskulden prioriteras före ränteskulden. Motionärerna anser att en ändring av den nuvarande ordningen hos Kronofogden är särskilt viktigt i fråga om E-målsskulder som ofta drabbar privatpersoner hårt och bidrar till långvarig överskuldssättning.

Boriana Åberg (M) anser i motion 2024/25:2548 att avräkningsordningen hos Kronofogden bör ses över så att betalningen först räknas av mot kapitalskulden efter utökningskostnader. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Överskuldssättningsutredningen har föreslagit en ny huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning där avräkning först ska ske på kapitalbeloppet och därefter på ränta och annan biförpliktelse, om inte borgenären begär en annan ordning.

Regeringen och flertalet remissinstanser bedömer att förslaget om en omkastad huvudregel kan förväntas bli verkningsslöst eftersom de flesta borgenärer sannolikt kommer att välja den avräkningsordning som gäller i dag. Enligt regeringen bör en ändring av avräkningsordningen vid utmätning inte göras utan en mer genomgripande analys, och regeringen går därför inte vidare med förslaget. Regeringen framhåller att det utvidgade kostnadstak som föreslås i propositionen är en åtgärd som på ett effektivt sätt motverkar växande skulder.

Utskottet delar regeringens bedömning och finner således inte skäl för ett tillkännagivande om ändrad avräkningsordning. Motionsyrkandena bör avslås.

Ett skuld- och kreditregister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett system för register över skuld- och kreditinformation och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 2 (M, KD, L).

Bakgrund

I Överskuldssättningsutredningens uppdrag ingick att föreslå ett system för skuldregister, om inte starka skäl talar emot det. Utredningen har föreslagit att

det ska införas ett system för register över skuld- och kreditinformation (Skri-register). Registret ska inledningsvis endast innehålla de mest efterfrågade uppgifterna men kan med tiden byggas ut med fler uppgifter. Förslaget innebär bl.a. att alla svenska och utländska kreditgivare som står under Finansinspektionens tillsyn ska vara skyldiga att rapportera uppgifter om konsumenters krediter och försenade betalningar till de privata kreditupplysningsföretag som har fått ett särskilt tillstånd att behandla och tillgängliggöra uppgifterna för kreditgivare. Uppgiftsskyldigheten ska gälla samtliga krediter som omfattas av konsumentkreditlagens krav på kreditprövning. De uppgifter om betalningsdröjsmål som ska rapporteras in till registret gäller betalningsdröjsmål med anledning av sådana krediter som finns registrerade i registret och betalningsdröjsmål till följd av övertrasserade betalkonton. I båda fallen ska dröjsmålet ha varat i minst 30 dagar från förfallodagen.

Propositionen

Regeringen bedömer att utredningens förslag om ett system för register över skuld- och kreditinformation inte bör genomföras.

Som skäl för sin bedömning anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 39 f.):

Det förslag som utredningen lämnar bygger på gällande reglering för kreditupplysningsverksamhet, men innebär samtidigt stora förändringar, bl.a. en vitessanktionerad rapporteringsskyldighet för kreditgivare och att fler och mer detaljerade uppgifter om enskilda ska hanteras. Förslaget innebär också ytterligare ett tillståndsförfarande hos Integritetsskyddsmyndigheten. Privata aktörer med tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet ska kunna ansöka om ett tillstånd för att hantera de uppgifter som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Vidare innebär förslaget att möjligheten att på frivillig väg dela uppgifter tas bort.

- - -

Den bild som framkommer är att de flesta remissinstanser är positiva till ett skuldregister men föredrar ett register med ett annat innehåll och en annan utformning än vad utredningen föreslår. Att förslaget om ett system för register över skuld- och kreditinformation innefattar många komplexa aspekter och frågeställningar framgår tydligt av remissutfallet. Det handlar bl.a. om integritets- och säkerhetsskydd, om huruvida det tänkta systemet är ändamålsenligt och hur det ska tas i bruk och fungera i praktiken. Remissutfallet utvisar även att flera frågor kräver närmare överväganden.

- - -

Insamling och behandling av uppgifter som rör tillgångar och skulder innebär ett intrång i enskildas personliga integritet. Det kan handla om både känsliga och skyddsvärda personuppgifter. [- - -] En vitessanktionerad skyldighet att rapportera in uppgifter kan, som bl.a. *Svenska Bankföreningen* pekar på, innebära än större risker när det gäller integritet och säkerhet för enskilda. Som föreningen tar upp finns det med utredningens förslag en risk för att skyldigheten att rapportera in uppgifter inte upphör förrän tillståndet återkallas, vilket kan innebära att spridning av såväl integritetskänslig som affärskänslig information inte hindras i tid.

Förslaget innebär vidare en ökad regelbörda genom en betydande och vitessanktionerad uppgiftsskyldighet för kreditgivare och krav på dubbla tillstånd för kreditupplysningsföretag. Såväl en inskränkning av enskildas

personliga integritet som en ökad regelbörda bör enligt regeringen endast komma i fråga om man samtidigt uppnår en övervägande positiv effekt. Som utredningen förklarar beror dagens problem med kreditprövningar till stor del på att det finns aktörer som väljer att inte ansluta sig till de möjligheter som finns för att dela och ta del av information om enskildas ekonomiska förhållanden. I likhet med flera remissinstanser anser regeringen att det kan ifrågasättas om utredningens förslag till register kommer till rätta med dessa problem när registret inte behöver användas vid kreditprövningen.

Ytterligare en aspekt är hur övergången från det befintliga till det nya systemet ska ske. Som bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *UC AB* tar upp, krävs det inte bara tillgång till uppgifter för att möjliggöra en effektiv kreditprövning. Det krävs även statistiskt säkerställda modeller för att värdera risken för bristande återbetalningsförmåga hos konsumenten. Sådana modeller tar tid att bygga upp och utan en närmare ordning för hur övergången från det befintliga systemet till den nya ordningen är tänkt att ske, befarar regeringen, i likhet med vissa remissinstanser, att kreditprövningarna under en period kan bli sämre.

Utredningens förslag väcker också många andra frågor som inte har något enkelt svar, t.ex. om konkurrens, sekretess, teknisk infrastruktur, ansvarsfördelning mellan marknadens aktörer, tidshorisonten för ikraftträdande och när ett system kan tas i bruk samt behandling av tvistiga fordringar. Sammantaget anser regeringen att utredningens förslag om ett system för skuld- och kreditregister inte bör ligga till grund för lagstiftning.

- - -

Regeringen avser att följa utvecklingen på området och utesluter inte att frågan om hur kreditgivare kan tillförsäkras ett bredare underlag vid kreditprövning övervägs på nytt vid behov. Ett sådant behov bör lämpligen bedömas i ljuset av de åtgärder som regeringen har vidtagit och framöver kommer att vidta för att komma till rätta med riskfylld kreditgivning och överskudsättning, och det genomslag som de får.

Följdmotionerna

I kommittémotion 2024/25:3224 yrkande 1 föreslår Jennie Nilsson m.fl. (S) ett tillkännagivande om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister. Motionärerna anser att ett sådant register är ett kraftfullt verktyg för att säkerställa att de som beviljas lån också har förmåga att betala tillbaka. Vidare anser motionärerna att det bör vara ett register i statlig regi.

I kommittémotion 2024/25:3222 föreslår Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att utreda hur ett komplett skuldregister kan införas. Motionärerna anför bl.a. att Överskudsättningsutredningens förslag inte motsvarade något heltäckande register och man hade inte heller tänkt utgå från den form av register som redan finns, vilket motionärerna förordar.

I kommittémotion 2024/25:3223 yrkande 3 föreslår Alireza Akhondi m.fl. (C) ett tillkännagivande om införande av ett system för register över skuld- och kreditinformation. Motionärerna anför bl.a. att en rad myndigheter och branschorganisationer ser fördelarna med en sådan ordning. Vissa av dem tillstyrker Överskudsättningsutredningens förslag, medan andra vill gå längre och se ett statligt register. Motionärerna anser att det hade varit önskvärt att

regeringen tagit frågan vidare. Initialt hade en modell enligt vad utredningen föreslår varit väl värd att pröva.

I kommittémotion 2024/25:3225 yrkande 1 föreslår Katarina Luhr (MP) ett tillkännagivande om att det ska inrättas ett skuld- och kreditregister. Motionären anför att mer heltäckande information skulle ge en bättre kreditprövning som skulle kunna gynna både den skuldsatte och den som ger krediten. Då de flesta remissinstanser är positiva till en ny form av skuld- och kreditregister men har synpunkter på utformningen anser motionären att regeringen bör gå vidare med förslaget om ett skuldregister men att fortsatt utreda den exakta utformningen av detta.

Motioner från allmänna motionstiden

Förslag om att inrätta ett skuld- och kreditregister lämnas även i kommittémotion 2024/25:3074 yrkande 6 av Jennie Nilsson m.fl. (S), kommittémotion 2024/25:3190 yrkande 10 av Niklas Karlsson m.fl. (S) och kommittémotion 2024/25:3196 yrkande 5 av Mikael Damberg m.fl. (S).

Mikael Eskilander m.fl. (SD) föreslår också i kommittémotion 2024/25:1381 yrkande 3 ett tillkännagivande om att utreda hur ett komplett skuldregister kan införas.

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) anser i kommittémotion 2024/25:2957 att regeringen bör komma med besked i frågan om införande av ett skuldregister liknande vad Överskultsättningsutredningen föreslagit i SOU 2023:38. Motionärerna anför att det i sammanhanget är viktigt att säkerställa att registret också nyttjas av kreditgivare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 7).

I motion 2024/25:130 yrkande 2 föreslår Isak From och Åsa Karlsson (båda S) ett tillkännagivande om att införa ett skuld- och kreditgivningsregister.

I motion 2024/25:1258 föreslår Dzenan Cisić och Amalia Rud Stenlöf (båda S) ett tillkännagivande om att införa ett nationellt skuldregister i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Överskultsättningsutredningen har föreslagit att det ska införas ett system för register över skuld- och kreditinformation. Regeringen har gjort bedömningen att utredningens förslag inte bör genomföras.

Utskottet anser att ett skuld- och kreditregister kan vara ett kraftfullt verktyg för att motverka riskfylld kreditgivning och minska riskerna för överskultsättning. Utskottet, som noterar att de flesta remissinstanser är positiva till ett skuldregister men föredrar ett register med ett annat innehåll och en annan utformning än vad utredningen föreslår, bedömer i likhet med regeringen att utredningens förslag i sin nuvarande form inte bör leda till lagstiftning. Utskottet anser dock att det är angeläget att frågan om införandet av

ett skuld- och kreditregister utreds vidare och att ett nytt förslag tas fram. Det är en uppgift för regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att ett system för register över skuld- och kreditinformation ska kunna inrättas.

Vid det fortsatta utredningsarbetet bör utgångspunkten enligt utskottet vara att registret vid en kreditprövning ska ge en helhetsbild av en konsuments krediter och andra skulder. Registret ska med andra ord vara så komplett som möjligt. Därigenom kan det säkerställas att de konsumenter som beviljas en kredit har förmåga att betala tillbaka sin skuld. En förutsättning för att registret ska fylla sin funktion är även att det är reglerat på ett sådant sätt att det faktiskt används vid kreditprövningen. Vidare behöver frågan om registret ska drivas i statlig eller privat regi övervägas ytterligare.

Det som utskottet nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Utvärdering av räntetaket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en utvärdering av de nya bestämmelserna om räntetaket. Utskottet utgår från att regeringen på lämpligt sätt följer upp och utvärderar den nya regleringen.

Jämför reservation 3 (C).

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att bestämmelserna om räntetak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen, utom bostadskrediter. Vidare ska räntetaket sänkas från 40 till 20 procentenheter utöver den vid varje tid gällande referensräntan. Sänkningen gäller både krediträntan och dröjsmålsräntan. Regeringen anför bl.a. följande när det gäller förslagets konsekvenser (prop. s. 43 f.):

Räntetaket kan förväntas leda till en restriktivare utlåning. Enligt utredningens beräkningar har 1,1 procent av konsumenterna lån med en räntesats som överstiger 20 procent utöver referensränta. Utredningen uppskattar att cirka hälften av dem inte kommer att erbjudas krediter framöver och att det framför allt är de konsumenter som riskerar betalningsproblem som kommer att påverkas av att utbudet av krediter minskar. Med hänsyn till syftet med reglerna är denna effekt inte bara godtagbar, utan också önskvärd. Att enskilda med bristfällig återbetalningsförmåga inte beviljas krediter är en förutsättning för en ansvarsfull lånemarknad. Enligt utredningen, som hänvisar till beräkningar från Finansinspektionen, skulle ett räntetak i enlighet med vad som nu föreslås, om det hade varit på plats 2022, ha lett till att antalet konsumenter som fick en skuld hos Kronofogdemyndigheten hade minskat från 8 600 till 5 100 personer.

- - -

Förslaget om ett sänkt och utvidgat räntetak förväntas i praktiken främst påverka de konsumentkreditinstitut som bedriver verksamhet enligt lagen

(2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, men även andra kreditgivare kan behöva anpassa sitt produktutbud. Utlåningen förväntas minska eftersom möjligheten till intjäning genom krediträntan begränsas. Enligt utredningen kommer räntetaket att påverka tre av fem blancolån från kreditinstituten och nyutlåningen beräknas minska med 240 miljoner kronor per kvartal. Utredningen uppskattar, baserat på uppgifter från 2021, att ränteintäkterna för konsumentkreditinstituten kommer att minska med 20 procent. Det sänkta räntetaket bör också leda till mer noggranna kreditprövningar, vilket bidrar till en mer ansvarsfull konsumentkreditmarknad.

- - -

Förslagen innebär att regleringen blir mer konkurrensneutral eftersom den kommer att omfatta de flesta krediter enligt konsumentkreditlagen. Att ett sänkt och utvidgat räntetak kan komma att leda till ett minskat produktutbud av krediter eftersom räntorna inte får överstiga en viss procentsats bedöms i sin tur innebära att fler företag kan komma att konkurrera om samma konsumentgrupper. Som *Konkurrensverket* framhåller medger de förslagna ränte- och kostnadstaken ett tillräckligt utrymme att konkurrera på marknaden.

Följdmotionen

I kommittémotion 2024/25:3223 yrkande 1 föreslår Alireza Akhondi m.fl. (C) ett tillkännagivande om en kontrollstation och utvärdering av det föreslagna nya taket för kreditränta och dröjsmålsränta. Motionärerna anför att reformen bör tillfogas en kontrollstation som efter rimlig tid utvärderar effekterna på kreditmarknaden. Vid detta tillfälle bör man också dra slutsatser om ett tillägg på 20-procentenheter är ändamålsenligt eller om ytterligare sänkningar av räntetaket kan behövas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ställt sig bakom förslaget om att räntetaket ska få ett utvidgat tillämpningsområde och att räntetaket ska sänkas. Utskottet utgår från att regeringen på lämpligt sätt följer upp och utvärderar den nya regleringen och därefter vidtar de åtgärder som kan behövas. Därmed ser utskottet inte behov av något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandet, som därför bör avslås.

Reservationer

1. Avräkningsordningen vid utmätning, punkt 3 (S, V, C, MP)

av Malcolm Momodou Jallow (V), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Alireza Akhondi (C), Katarina Luhr (MP) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkande 9,

2024/25:1264 av Dzenan Cisija och Mattias Jonsson (båda S),

2024/25:2548 av Boriana Åberg (M) yrkande 2,

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 14,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 8,

2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2024/25:3225 av Katarina Luhr (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

I dag är huvudregeln att de medel som kommer in vid utmätning först avräknas mot ränta och annan biförpliktelse och först därefter mot kapitalbeloppet. Många skuldsatta saknar ekonomiskt utrymme att ens betala hela räntekostnaden varje månad. Det gör att skulderna ökar på grund av den tillkommande räntan trots att konsumenten har visst betalningsutrymme. Överskuldssättningsutredningen föreslog en ändrad huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning där avräkning först skulle ske på kapitalbeloppet och därefter på ränta och annan biförpliktelse, om inte borgenären begärde en annan ordning. Regeringen har inte gått vidare med förslaget med hänvisning till att förslaget om en ändrad huvudregel kan förväntas bli verkningslöst eftersom de flesta borgenärer sannolikt kommer att välja den avräkningsordning som gäller i dag.

Vi menar att en väg att skapa bättre förutsättningar för skuldsatta att minska sin skuld när viss betalningsförmåga finns vore att införa en tvingande avräkningsordning där medel som kommer in genom utmätning i första hand avräknas mot fordrans kapitalbelopp och därefter mot ränta och andra biförpliktelser. Borgenären ska alltså inte kunna påverka avräkningsordningen. Det är en uppgift för regeringen att ta fram ett lagförslag som tillgodoser detta och återkomma till riksdagen.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Ett skuld- och kreditregister, punkt 4 (M, KD, L)

av Lars Beckman (M), Larry Söder (KD), Gulan Avci (L), Jennie Wernäng (M) och Åsa Hartzell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 2,
2024/25:1258 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Stenlöf (båda S),
2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 7,
2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 6,
2024/25:3190 av Niklas Karlsson m.fl. (S) yrkande 10,
2024/25:3196 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:3222 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD),
2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3,
2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 och
2024/25:3225 av Katarina Luhr (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi delar regeringens bedömning att Överskultsättningsutredningens förslag om ett system för register över skuld- och kreditinformation inte bör ligga till grund för lagstiftning. Som regeringen anför innefattar förslaget många komplexa aspekter och frågeställningar, vilket framgår tydligt av remissutfallet. Det handlar bl.a. om integritets- och säkerhetsskydd, om huruvida det tänkta systemet är ändamålsenligt och om hur det ska tas i bruk och fungera i praktiken. Remissutfallet utvisar även att flera frågor kräver närmare överväganden.

Vi vill även peka på att de åtgärder som nu föreslås, bl.a. ett skärpt ränte- och kostnadstak, som utskottet ställt sig bakom, bedöms begränsa lönsamheten i att lämna krediter även till personer med stor risk för att inte kunna fullfölja kreditåtagandet och därigenom leda till att incitamentet för kreditgivare att både dela och ta del av information inför kreditprövningar ökar. I sammanhanget kan också nämnas att det nya konsumentkreditdirektivet innehåller skärpta regler om kreditprövning. Konsumentkreditutredningen har nyligen lämnat förslag om hur direktivet ska genomföras i svensk rätt².

² Delbetänkandet Ett nytt konsumentkreditdirektiv SOU 2024:69.

Regeringen avser vidare att följa utvecklingen på området och utesluter inte att frågan om hur kreditgivare kan tillförsäkras ett bredare underlag vid kreditprövning övervägs på nytt vid behov. I likhet med regeringen anser vi att ett sådant behov lämpligen bör bedömas i ljuset av de åtgärder som regeringen har vidtagit och framöver kommer att vidta för att komma till rätta med riskfylld kreditgivning och överskuldsättning och det genomslag som de får.

Mot bakgrund av det anförda saknas det enligt vår bedömning skäl att göra något tillkännagivande till regeringen om att inrätta ett skuld- och kreditregister. Motionsyrkandena bör därför avslås.

3. Utvärdering av räntetaket, punkt 5 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag har ställt mig bakom förslaget om att bestämmelserna om räntetak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och att räntetaket ska sänkas från 40 till 20 procentenheter utöver den vid varje tid gällande referensräntan. Även ett räntetak på 20 procentenheter över referensräntan är emellertid högt. Det är därför viktigt att reformen följs av en kontrollstation där man efter en rimlig tid utvärderar de nya bestämmelsernas effekter på kreditmarknaden. Vid denna utvärdering bör man också dra slutsatser om huruvida ett räntetak på 20 procentenheter utöver referensräntan är ändamålsenligt eller om det behövs ytterligare sänkningar. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose det som nu har sagts.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:17 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

Följdmotionerna

2024/25:3222 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett komplett skuldregister kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontrollstation och utvärdering av det nya taket för kreditränta och dröjsmålsränta och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett system för register över skuld- och kreditinformation och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3224 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utvidgat absolut kostnadstak och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny huvudregel om avräkning vid utmätning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3225 av Katarina Luhr (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska inrättas ett skuld- och kreditregister och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudregeln för avräkningsordningen ska ändras enligt utredningens förslag och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att avräkningsreglerna för skuldsatta som hamnat hos Kronofogden ändras så att kapitalskulden betalas före kostnads- och ränteskulder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1258 av Dzenan Cisija och Amalia Rud Stenlöf (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt skuldregister i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1264 av Dzenan Cisija och Mattias Jonsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra företrädesordningen vid reglering av E-målskulder så att kapitalskulden prioriteras före ränteskulden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett komplett skuldregister kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2548 av Boriana Åberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra avräkningsordningen hos Kronofogden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett skuldregister och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka räntetaket för högkostnadskrediter till 20 procentenheter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett avgiftstak för konsumentkrediter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra betalningsordningen för skulder hos Kronofogden så att kapitalbeloppet betalas först och därefter förfallen ränta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utvidgat absolut kostnadstak och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny huvudregel om avräkning vid utmätning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3190 av Niklas Karlsson m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3196 av Mikael Damberg m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
konsumentkreditlagen (2010:1846)

Härigenom föreskrivs i fråga om konsumentkreditlagen (2010:1846)

dels att 2, 4, 7 b, 19 a, 19 b och 36 a §§ och rubrikerna närmast före 19 a och 36 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 19 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran,

kreditavtal: ett avtal om lån, kontokredit, betalningsanstånd eller liknande,

kontokredit: ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme,

kreditköp: ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av

– säljaren, eller

– annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet,

kontantpris: det pris till vilket en vara eller tjänst vanligen erbjuds konsumenter mot kontant betalning,

kreditkostnad: det sammanlagda beloppet av räntor, avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, inklusive nödvändiga kostnader för värdering, dock med undantag för notariatsavgifter,

kreditfordran: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden,

kreditränta: räntekostnaden per år för den vid varje tid obetalda delen av skulden angiven som en ränta,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall med hänsyn tagen till att delbetalningar ska göras under den löpande kredittiden,

bostadskredit:

– en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

– en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt till sådan egendom, om det inte är fråga om en tillfällig finansieringslösning under övergången till ett annat finansiellt arrangemang och krediten har en obestämd löptid eller ska återbetalas inom 12 månader,

bostadskredit i utländsk valuta: en bostadskredit i en annan valuta än

– valutan i det land inom EES där konsumenten är bosatt,

¹ Senaste lydelse 2018:2028.

- valutan som konsumenten får sin inkomst i, eller
- valutan som konsumenten har de tillgångar i som ska användas som betalning av krediten,

högkostnadskredit: en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit,

referensvärde: det som anges i artikel 3.1.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

4 §²

För en annan räntefri kredit än kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§, om dokumentation av kreditavtalet i 14 §, om ångerrätt i 21–25 §§, om underrättelse vid en överlåtelse i 28 § andra stycket eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. Om en sådan kredit avser kreditköp, gäller inte heller bestämmelserna om kreditprövning i 12 och 13 §§.

För en räntefri kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en kontokredit som ska betalas tillbaka på uppmaning eller inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information vid marknadsföring i 7 § andra stycket 4–6 och tredje stycket, om information i kreditavtalet i 14 § andra stycket, om ångerrätt i 21–25 §§, om betalning av skulden i förtid i 32–36 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 7 b, 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om räntetak i 19 a §, om kostnadstak i 19 b och 19 c §§, om ångerrätt i 21–25 §§, om förlängning av löptiden i 36 a § eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund

² Senaste lydelse 2018:478.

av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en kredit som lämnas av ett kreditinstitut eller värdepappersbolag för finansiering av ett avtal med institutet eller bolaget om köp av finansiella instrument gäller inte bestämmelserna om information i 8–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

7 b §³

I fråga om en högkostnadskredit ska näringsidkaren i de fall som avses i 7 § även lämna en särskild upplysning med information om att marknadsföringen gäller en högkostnadskredit. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal även lämna en särskild upplysning med information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och om hur den ska lämnas i marknadsföringen.

Räntetak och kostnadstak för högkostnadskrediter

Räntetak och kostnadstak⁴

19 a §⁵

För en högkostnadskredit får varken krediträntan eller dröjsmålsräntan per år överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 40 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en *högkostnadskredit* är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

Krediträntan eller dröjsmålsräntan per år får inte överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 20 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en *kredit* är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

19 b §⁶

För en högkostnadskredit får kostnaderna inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje

Kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnytt-

³ Senaste lydelse 2018:478.

⁴ Senaste lydelse 2018:478.

⁵ Senaste lydelse 2018:478.

⁶ Senaste lydelse 2018:478.

enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

Med kostnader i första stycket avses

1. kreditkostnader,

2. dröjsmålsränta, och

3. kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högkostnadskredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högkostnadskrediten*, avses med kostnader i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

jande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, avses med kostnader i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

Första-tredje styckena gäller inte för en kontokredit som huvudsakligen avser kreditköp eller för en kredit som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

19 c §

Kreditkostnaden får i den del som avser avgift för uppläggning av en kredit inte överstiga en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

Förlängning av löptiden för högkostnadskrediter

Förlängning av löptiden⁷

36 a §⁸

Löptiden för en *högkostnadskredit* får inte förlängas mer än en gång.

Löptiden för en *kredit* får inte förlängas mer än en gång.

Trots första stycket får löptiden förlängas, om

1. förlängningen inte medför en kostnad för konsumenten, eller

2. konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld.

⁷ Senaste lydelse 2018:478.

⁸ Senaste lydelse 2018:478.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högekostnadskredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högekostnadskrediten*, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.